

1 Tinglysning og DAISY

Ulrich Alster Klug – 2013 – www.dannebrog.biz – ulrich@dannebrog.biz

På AO (www.arkivalieronline.dk) ligger nu tingbogsblade op til ca. 1993, men det er forskelligt, hvor langt tilbage disse har oplysninger. Denne note vil vise, hvordan man bestiller det ældre materiale, så man kan få oplysninger om en ejendom fra ca. 1800 og frem til AOs tingbogsblade slutter.

Der kan for den enkelte retskreds være særlige forhold, som gør, at de her nævnte arkivalier enten er opsplittet i flere arkivserier, eller at der er sket skift mellem retskredse, f.eks. hvor et birk ophører eller hvor en retskreds oprettes. Forholdene for Staden København er lidt anderledes og bliver forbigået her (for Kbhvns. vedkommende findes hvert kvarter betragtet som et ejerlav).

1.1 Hjælpe midler

Oplysning om matrikelnummeret kan du få følgende steder:

- I forbindelse med din slægts indførsler, f.eks. FKT 1901 eller senere,
- www.ois.dk (Det offentlige informationssystem), hvor du kan få BBR meddelelsen for ejendommen, og i sammenhæng med den også får oplyst nuværende matrikelnummer og ejerlav samt retskreds. Der kan søges på både kommune + ejerlav + matrikelnummer og på kommune og adresse.
- www.kms.dk (www.mpn.kms.dk) (Kort og Matrikelstyrelsens hjemmeside), hvor du kan se matrikelkortene fra ca. 1803 og frem, og hvor der kan søges på adresse eller kommune, ejerlav og matrikelnummer. Søger man på adresse fås matrikelnummeret, men ikke omvendt (øv!).
- www.tinglysning.dk, Den Elektroniske Tingbog, hvor du kan få oplysning om Mnr. og ejerlav ud fra adressen. Oplysningerne om tinglyste dokumenter koster 120 kr. pr. Mnr.
- www.vurdering.skat.dk og www.boligejer.dk, hvor der også er oplysninger, på boligejer bl.a. BBR-oplysninger.

Oplysning om retskreds før 1919 oplyses som regel under arkivskabere for realregisteret for retskredsen efter 1919, idet nemlig netop denne arkivserie som regel begyndte før 1919 og sluttede efter 1919. Så kender du den gamle retskreds, får du oplyst den nye og omvendt. Ellers kan

1. www.digdag.dk – Digitalt administrativt Danmarkskort 1662-2013, brug ikke Internet Explorer, men derimod f.eks. *Google Chrome*, der downloades fra www.google.dk.
2. www.familysearch.org benyttes for den ældre tid, og
3. *Post og Adressebogen* ca. 1900 hhv. ca. 1921 (på arkiverne) og
4. *Danmarks Administrative Inddeling* (kortbog på arkiverne) også oplyse retskreds for hvert sogn.

1.2 Tinglysningsoversigter

Som indgang til de tinglyste dokumenter har man rettens forskellige hjælpemidler. Disse består af:

1.2.1 ca. 1845 – ca. 1927 Realregistre

Disse ligner meget tingbogsbladene, men blev ført i protokoller, så nye ejendomme blev indført bagest i bogen. Dvs. at ejendommene ikke står i matrikelnummerorden, men i indførelsesorden, nærmest kronologisk.

Realregistrene kan være betegnet med bogstaver og tal.

Her til findes ofte registre, nemlig fra

- *Matrikelregister*, dvs. matrikelnummer til protokolnummer og sidetal i realregisteret, og
- *Navneregistre* til realregistre, dvs. fra personnavn, typisk på køber og panttager, til protokolnummer og sidetal i realregisteret.

Søgning i DAISY:

AKS: Retskredsens navn, retsbetjentembedet, f.eks. *Københavns Amt Søndre Birk*

AKse: *register* eller *registre*.

1.2.2 ca. 1927 – ca. 1993 Tingbogsblade

Da man efter 1927 omskrev realregisteret, det skete typisk mellem 1927 og 1960, gik man over til at have en slags ringbind, hvori løse ark kunne indsættes. Dette gav to fordele, for det første kunne man tage de omskrevne blade (der ikke længere var i brug) ud og gemme dem for sig (**tingbogsblade ældre række kaldet**), og for det andet kunne man stedse holde tingbogsbladene i matrikelnummerrækkefølge, hvad der gør det nemt at benytte dem – hvis man kender matrikelnummeret, altså.

Arkivserierne er så:

- *Tingbogsblade ældre række*, dvs. de blade, der var gået ud af brug før 1993.
- *Tingbogsblade nye række*, dvs. de blade, der var i brug i 1993.

Det er således forskelligt fra retskreds til retskreds, hvornår man gik over til løse tingbogsblade.

Søgning i DAISY:

AKS: *retskredsens navn, f.eks. Hvidovre*.

AKSe: *tingbog*

1.3 Tinglyste dokumenter

1.3.1 Tingbogen indtil ca. 1790

Indtil 1737 blev tinglyste¹ servitutter, skøder, pantebreve, aftægtskontrakter, indført i selve tingbogen. Tingbøgerne er som regel kronologisk ført. Fra da af skulle der foruden tingbogen også føres en skøde- og panteprotokol, men ofte begynder disse først omkring 1790.

1.3.2 ca. 1737 eller 1790 til 1927

Skøde- og pantebøgerne er nogenlunde kronologisk ført, så indgangen er tinglysningsdatoen. Protokollerne er som regel betegnet med numre, eller med nummer og bogstav, idet der kan være flere rækker efter hinanden, f.eks. IA til IØ, derefter IIA til IIØ, eller A til Ø, derefter AA til ØØ, så AAA osv. Man ser det tydeligt i DAISY.

Til Skøde- og pantebøgerne findes evt. navneregistre, *navneregister til Skøde- og pantebog* kaldet. Disse er som regel på køber og låntager.

Søgning i DAISY:

AKS: Retsbetjentembedets navn, f.eks. *Københavns Amts Søndre birk*, eller *Lejre herred* eller *Roskilde Byfoged*.

AKSe: *Skøde*

1.3.3 1927ff. Skødegenparter

Fra 1927 skulle dokumenter til tinglysning indleveres i tre eksemplarer: Et til retten, et til udsteder (sælger eller låntager) og et til den anden part (køber eller långiver). Retten beholdt sit eksemplar. Når et dokument er gået ud af brug, gemmes det 20 år ved retten, hvorefter kassation af pantebrevene finder sted. Kun servituddokumenter og skøder gemmes og afleveres til landsarkiverne.

De er almindeligvis sorteret efter retskreds, ejerlav og matrikelnummer. Ved store retskredse kan yngre række være henlagt efter ejerlav og udtagelsesår og matrikelnummer.

Søgning i DAISY:

AKS: Retskredsens navn, f.eks. *Retten i Hvidovre, tinglysning*

AKSe: *Skødegenpart* eller *servitut*.

¹ Indtil Justitsprotokollerne begynder ca. 1790 blev alt, hvad der skete på tinge indført i tingbogen, dvs. både tinglysning, retssager, domme, politiforhør, etc.

Læg mærke til, at de tinglyste dokumenter som regel er delt i tre arkivserier:

* Skødegenparter eller adkomster,

* Ægtepagter, og

* Servitutter.

Ofte henvises så fra tingbogsbladet med år og et løbenummer til rækken af tinglyste dokumenter.

1.4 Nota bene

1.4.1 Overgang til selveje

Indtil 1805 havde godsejerne landtingene som værneting, og derfor findes første selvejerskøde eller arvefæsteskøde ofte tinglyst der.

Som indgang til landstingenes skøde- og pantebøger findes hovedgårdsregistre, hvor man under det gods, gården blev bortsolgt fra, får henvisning til landstingets skøde- og pantebog.

I Rentekammerets arkiv findes en række skødeprotokoller over det bortsolgte ryttergods.

1.4.2 Afskrifter af skøde- og pantebøger

Når en retskreds, f.eks. et birk, ophørte, overgik dets protokoller til et af de embeder, som overtog en stor del af området. De øvrige embeder, der overtog geografiske områder fra birket, måtte for at kunne aflyse dokumenter, have afskrifter af de dele af birkets skøde- og pantebøger og ofte også af realregistre, hvilke vedrørte den pågældende retskreds.

Prøv som eksempel at søge i DAISY på Lens Birk eller på Sunds-Gudme Herreder, så kan du se, hvordan dette ser ud i praksis.

1.4.3 Løsøre

Der findes evt. også pantebøger over løsøre med tilhørende navneregistre. Disse indeholder de tilfælde, hvor en person optog et lån mod pant i (dele af) sit løsøre. Jeg fandt en slægtning, som havde lånt 100 kr. mod pant i sit klaver, det var i 1880'erne. Næste gang lånte han i resten af sit løsøre; han da også konkurs kort efter.

1.4.4 Tinglyste fæstebreve

Fra 1811 og frem skulle fæstebreve tinglyses, men dette ser ud til at være blevet negligeret, når der var tale om gårde under det gods, som et birk blev oprettet af.

1.4.5 Ældre materiale findes på M-film

Tingbøger, Skøde- og pantebøger og realregistre for den ældre tid, dvs. frem til ca. 1900 findes som regel på M-film på RA.

Søgning i DAISY:

AKS: -

AKse: *M-film*,

Vælg på resultatlisten det ønskede landsarkiv, f.eks. *Landsarkivet for Nørrejylland* samt *retsbetjente*. Nu må du på hver side med arkivserien M-film søge på embedets navn.

Brug *Ctrl. + b* (eller browserens menu *Rediger => Søg på denne side*) for at få søgefeltet frem øverst i browservinduet.

1.5 Tinglysningsystemerne

<i>Periode</i>		<i>Arkioserier</i>
indtil 1738 / 1790	<i>Tingbøger</i> , som indeholder alt, hvad der foregik på tinge.	<i>Tingbogen</i>
1738 / 1790	<i>Skøde- og pantebøger</i> indføres. De indeholder fuld afskrift af samtlige ejendoms-tinglyste dokumenter, nemlig: * skøder og adkomster, * aftægtskontrakter, * servitutter, * panteobligationer.	<i>Skøde- og pantebøger</i>
1845	<i>Realregistre</i> indføres. Som regel findes et bind for hvert sogn. I bindet findes et afsnit for hvert ejerlav. Hvert Matrikelnummer / ejendom har et opslag i bindet. Der krydshenvises mellem opslagene. Tillægsbind findes også.	<i>Realregistre</i> evt. med tilhørende * <i>Tillægsbind</i> , * <i>Navneregistre</i> , * <i>Gadenavn til Mnr. registre</i> , og * <i>Mnr. til Realregisterbind-registre</i> .
1927	<i>Tingbøger (tingbogsblade)</i> indføres. Hertil lægges kopi af de tinglyste dokumenter som særskilte rækker af dokumenter, nemlig: * <i>adkomster (skødergenparter mv.)</i> , * <i>ægtepagter</i> , * <i>servitutter</i> .	<i>Tingbogsblade</i> De første, der blev udtaget fra brug, ligger under: <i>Udtagne tingbogsblade ældre række</i> , sorteret efter sogn, ejerlav, Mnr.
ca. 1960		De næste tingbogsblade, der blev udtaget fra brug, KAN ligge under: <i>Udtagne tingbogsblade, nyere række</i> , sorteret efter: udtagelsesår (omskrivingsår), sogn, ejerlav, Mnr.
2003	Nyeste <i>tingbogsblade</i> – ligger som scanninger på <i>ArkivalierOnline</i> . De dækker de dokumenter, der var gældende i 2003 + tilbage til sidste <i>omskrivning</i> af tingbogsbladet, hvilket oplyses på hvert blad.	<i>Skødegenparter og adkomster</i> , henlagt efter sogn, ejerlav, Mnr. <i>Ægtepagter og testamenter</i> , henlagt efter tinglysningsår og nummer. <i>Servituddokumenter</i> , henlagt efter tinglysningsår og -nummer.